

PORTAL STAREGA LJUBLJANSKEGA LICEJA

SILVO BRESKVAR

Če si ogledujemo hišne portale — koliko teh čudovitih umetnin premore slovenska prestolnica! — na Gornjem trgu na levi strani od Zalaznika navzgor, takoj opazimo, da ima hiša s številko 15 od vseh sosednjih hiš najlepšega. Ta portal je dal vzdati leta 1902 Matija Grabnar, takratni lastnik hiše, ki je imel v njej trgovino z usnjem. V Grabnarjevi družini se je ohranilo izročilo, da izvira portal iz starega ljubljanskega liceja, ki ga je veliki potres leta 1895 tako razmajal in poškodoval, da so ga morali podreti. O tem mi je pripovedoval Drago Grabnar, sin Matije, do nedavna s svojim bratom solastnik te hiše. Pripomnil je, da je portal najbrž od kakih stranskih vrat tistega znamenitega poslopja, v katerem so se izobraževali Prešeren, Čop in množica drugih naših pomembnih mož. Ko pa sem prebiral Slodnjakovega Prešerna, sem postal pozoren na priloženo posebno uspelo reprodukcijo podobe ljubljanskega liceja in njegove sosesčine. Iz nje sem ugotovil, da je portal hiše na Gornjem trgu št. 15 identičen z glavnim portalom našega starega liceja, ki je stal nekoč na sedanjem Vodnikovem trgu. O tej ugotovitvi se lahko prepriča tudi bralec iz obeh fotografij. Na prvi je močno povečan posnetek glavnega licejskega portala, ki je napravljen po predlogi podobe v Slodnjakovi

Portal hiše št. 15 na Gornjem trgu

Portal starega ljubljanskega liceja (po Goldensteinovi podobi)

knjigi, (to je po Goldensteinovi podobi liceja), na drugi je pa upodobljen sedanji portal hiše na Gornjem trgu. Iz fotografij razvidimo, da je portal danes precej manjši, kot je bil nekoč. Italijanski zidarji, ki so ga vzdali, so ga morali pač prilagoditi velikosti novih, manjših vrat. Zato so ga zožili in znižali. To so napravili tako, da so prvotni polkrožni lok nad vhodom na obeh koncih precej pristrgili, stranska opornika skrajšali, zgornji notranji konzoli pa zožili. Sicer pa je portal kar dobro ohranjen. Hiša, ki se z njim ponaša, je zaščiten. Zanimivo je, da sta prebivala v njej — kot pravi izročilo — pesnika Kette in Murn. Stanovala sta pri neki študentovski mamic.

Ob tej ugotovitvi se nam poraja še ena misel. Tako, kot so rešili licejski portal iz potresnih podrtij, so prav gotovo morali obvarovati pred popolnim uničenjem še kake druge portale in dele porušenih hiš in palač, če so bili še za rabo. Ti ostanki stare Ljubljane opravljajo najbrž še danes svojo nalogo. Kje so ti deli in iz katerih predpotresnih stavb izvirajo, je pa vprašanje, na katerega more odgovoriti, tako domnevam, le golo naključje, če seveda ne obstajajo o tem pisana ali kakšna druga poročila.